

บทที่ 7

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "วาทกรรมเรื่องความอ่อนความผอมในรายการโทรทัศน์สำหรับสตรี" ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาความหมายของวาทกรรมที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหาของรายการโทรทัศน์สำหรับสตรี รวมทั้งศึกษากระบวนการสร้างวาทกรรมเรื่องความอ่อนความผอมของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับสตรี ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกรายการผู้หญิงที่ออกอากาศทางโทรทัศน์เป็นจำนวนทั้งสิ้น 3 รายการด้วยกัน ได้แก่ รายการเพื่อนหญิงพลังหญิง, รายการสีสันวันสบาย และรายการ Morning Health Club

ด้านข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาวิจัยประกอบด้วย ข้อมูลประเภทเอกสาร, ข้อมูลประเภทวิดีโอ และข้อมูลประเภทบุคคลซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้อยู่เบื้องหลังการผลิตรายการ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจะอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดและทฤษฎี ซึ่งประกอบไปด้วย

1. แนวคิดเรื่องวาทกรรม
2. แนวคิดเรื่องรูปร่างและร่างกาย

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการวิเคราะห์วาทกรรมชื่อของ Norman Fairclough มาเป็นแนวทางหลักในการวิเคราะห์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในสภาพการณ์การสื่อสารทั้ง 3 มิติ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของการวิเคราะห์วาทกรรม อันประกอบไปด้วย การวิเคราะห์ตัวบท (Text) การวิเคราะห์ปฏิบัติการวาทกรรม (Discourse Practice) รวมทั้งการวิเคราะห์ปฏิบัติการด้านสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural Practice) โดยผลการวิเคราะห์ที่เกิดขึ้นสามารถจำแนกได้ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ความหมายของวาทกรรมเรื่องความอ้วนความผอม

จากการวิเคราะห์วาทกรรมเรื่องความอ้วนความผอมในรายการโทรทัศน์สำหรับสตรี ผู้วิจัยพบว่า ภายใต้วิถีคิดของวาทกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดการสร้างความหมายขึ้นมากมาย ซึ่งความหมายที่เกิดขึ้นต่างมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับบริบททางสังคมวัฒนธรรม และปฏิบัติการทางวาทกรรมของสื่อ ทั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าความหมายเรื่องความอ้วนความผอมที่สะท้อนผ่านเนื้อหารายการประกอบด้วยความหมาย 3 ความหมายด้วยกัน ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นประเด็น ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) วาทกรรมด้านการแพทย์ จากการวิเคราะห์ที่ค้นพบว่ารายการโทรทัศน์สำหรับสตรี ทั้ง 3 รายการได้ให้ความหมายในประเด็นนี้ ดังนี้

- คนในสังคมยอมรับให้มาตรฐานทางการแพทย์ที่เกิดขึ้นจากคำนวณค่าดัชนีมวลร่างกาย (BMI) เข้ามากำหนดเรื่องความอ้วนความผอม
- คนที่มีน้ำหนักเกินจากเกณฑ์ที่จัดว่าอยู่ในกลุ่มของผู้ที่เป็นโรคหรือมีปัญหาด้านสุขภาพ

1.1 การเป็นบ่อเกิดของโรค

- ความอ้วนเป็นบ่อเกิดของโรคภัย
- ความอ้วนแสดงถึงความอ่อนแอ ดังนั้น คนอ้วนจึงถูกคุกคามด้วยโรคภัยได้ง่ายกว่าคนผอม
- คนอ้วนคือผู้ป่วยที่ต้องได้รับการบำบัดรักษาทางการแพทย์

1.2 การเป็นพิษภัยต่อสุขภาพ

- คนอ้วนคือคนที่มีปัญหาเรื่องสุขภาพ ดังนั้นเรื่องของสุขภาพด้านความอ้วนจึงเป็นเรื่องที่ต้องคอยดูแลตรวจสอบอยู่ตลอดเวลา
- คนผอมคือคนที่มีสุขภาพดี ดังนั้น การจะเป็นคนที่มีสุขภาพดีต้องควบคุมดูแลร่างกายให้ไม่อ้วน

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิเคราะห์ความหมายเรื่องความอ้วนความผอมในประเด็นทางการแพทย์ แสดงให้เห็นว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับทางการแพทย์ทั้งในแง่ของโรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น บ่งบอกได้ว่า มาตรฐานทางการแพทย์ปัจจุบันมีอำนาจและมีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อของคนใน

สังคมในประเด็นความอ่อนความผอม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรฐานดังกล่าวได้ถูกนำไปเชื่อมโยงกับปัญหาด้านโรคภัยไข้เจ็บ รวมทั้งในแง่ของสุขภาพ ซึ่งความหมายที่เกิดขึ้นจะอยู่ในแง่ลบ นั่นคือ การเป็นคนอ้วนหรือการมีน้ำหนักเกินมาตรฐานในทางการแพทย์นั้นถือว่าคุณคนนั้นคือผู้ป่วย หรือเป็นบุคคลที่มีปัญหาซึ่งจำเป็นต้องได้รับการรักษาเนื่องจากภาวะดังกล่าวอาจมีผลต่อสุขภาพร่างกายในภายหลัง โดยมักพบว่าผู้ที่มีรูปร่างอ้วนมักจะมีปัญหาเรื่องสุขภาพด้วย นอกจากนี้ความอ่อนความผอมยังถูกใช้เป็นเครื่องชี้วัดที่สามารถบ่งบอกถึงความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกายได้อีกด้วย โดยการตั้งกฎเกณฑ์ว่าคนผอมคือคนที่มีความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกายมากกว่าคนอ้วนนั่นเอง ด้วยเหตุนี้สุขภาพเรื่องความอ้วนจึงเป็นสิ่งที่ต้องหมั่นตรวจเช็คอยู่ตลอดเวลา

2) วาทกรรมด้านแฟชั่น/การแต่งกาย

- รูปร่างของผู้หญิงถูกอ้างอิงจากมาตรฐานด้านแฟชั่น ของกลุ่มดารา นางแบบ
- ผู้หญิงผอมใส่เสื้อผ้าได้มากกว่าและสวยกว่าผู้หญิงอ้วน
- ผู้หญิงที่ใส่เสื้อผ้าตามแฟชั่นไม่ได้จะกลายเป็นพวกที่ผิดแปลกด้านแฟชั่นหรือเป็นพวกที่ไม่ทันแฟชั่น

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิเคราะห์ความหมายเรื่องความอ่อนความผอมในประเด็นแฟชั่น ผู้วิจัยพบว่า กฎเกณฑ์ของแฟชั่นได้เข้ามาแบ่งแยกชัดตรงข้ามระหว่างความเป็นผู้หญิงอ้วนและผู้หญิงผอมอย่างชัดเจน โดยกระทำการสวมใส่เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งพบได้ว่าแฟชั่นเสื้อผ้าในปัจจุบันออกแบบตัดเย็บสำหรับผู้หญิงที่มีรูปร่างผอมและตัวเล็ก ๆ เท่านั้น ดังนั้น จึงเป็นโอกาสของผู้หญิงผอมในการเลือกใส่เสื้อผ้าตามสมัยนิยมได้มากกว่าผู้หญิงอ้วน ยิ่งไปกว่านั้นผู้หญิงผอมยังใส่เสื้อผ้าได้สวยกว่าผู้หญิงอ้วนเนื่องจากการเสื้อผ้าในยุคนี้จะเน้นรูปทรงที่เข้ารูป เพื่อโชว์สัดส่วนโค้งส่วนเว้าของผู้หญิง เนื่องจากในสังคมปัจจุบันการตัดเย็บเสื้อผ้าแบบสำเร็จรูปได้เข้ามาแทนที่การตัดเย็บเสื้อผ้าตามขนาดของผู้สวมใส่มากขึ้น และเมื่อแฟชั่นเสื้อผ้ามีรูปร่างที่ผอมบางเป็นมาตรฐาน จึงทำให้คนอ้วนไม่สามารถเข้าไปยืนอยู่ในตำแหน่งนั้นได้ ดังนั้น ผู้หญิงผอมเท่านั้นคือผู้มีโอกาสสวมใส่เสื้อผ้าตามแฟชั่น ซึ่งหากผู้หญิงอ้วนต้องการเข้าไปมีส่วนในพื้นที่ดังกล่าวก็ต้องพยายามทำตัวเองให้เล็กตามขนาดเสื้อผ้าจึงจะสามารถเข้าไปแทรกอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวได้ ดังนั้นในประเด็นนี้จึงสรุปได้ว่า เมื่อใดก็ตามที่ผู้หญิงสามารถใส่เสื้อผ้าตามสมัยนิยมได้ก็จะจัดอยู่ในกลุ่มของคนส่วนใหญ่ของสังคม ในทางกลับกันหากผู้หญิงใส่เสื้อผ้าตามแฟชั่นไม่ได้ก็จัดว่าอยู่ในกลุ่มของคนส่วนน้อยและกลายเป็นคนที่ผิดแปลกด้านแฟชั่นการแต่งกาย

3) วาทกรรมด้านความสวย

- ผู้หญิงสวยคือผู้หญิงผอม
- โอกาสย่อมเป็นของคนที่ผอมเสมอ ดังนั้น ผู้หญิงผอมย่อมมีโอกาสมากกว่าผู้หญิงอ้วน

3.1 โอกาสในการประกอบอาชีพ

- โอกาสที่ผู้หญิงผอมจะได้รับคัดเลือกเข้าทำงานมีมากกว่าผู้หญิงอ้วน

3.2 โอกาสด้านความรัก

- ผู้ชายชอบผู้หญิงผอมมากกว่าผู้หญิงอ้วน
- ในมุมมองของผู้ชายผู้หญิงผอมคือผู้หญิงเซ็กซี่
- หากมองที่รูปลักษณ์ภายนอก ผู้หญิงผอมมีโอกาสชนะใจผู้ชายมากกว่าผู้หญิงอ้วน
- ในทัศนะของผู้หญิงที่ผ่านการสมรสแล้วความอ้วนถือเป็นตัวบ่อนทำลายความรักระหว่างสามีภรรยา

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิเคราะห์วาทกรรมเรื่องความอ้วนความผอม ในประเด็นโอกาสต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงอ้วนและผู้หญิงผอมก็คือ ความแตกต่างด้านรูปร่างมีผลต่อความได้เปรียบและความเสียเปรียบในการดำเนินชีวิตในสังคม เช่น ในการประกอบอาชีพบางอาชีพยกตัวอย่าง เช่น ดารา นางแบบ ซึ่งกฎเกณฑ์ของอาชีพดังกล่าวจะทำให้รูปร่างและหน้าตาเป็นจุดขาย ดังนั้น ในอาชีพนี้ ผู้หญิงอ้วนจึงมักถูกมองข้ามและเสียโอกาสมากกว่าผู้หญิงผอม ดังนั้น ในประเด็นนี้เองสะท้อนให้เห็นกฎเกณฑ์อย่างหนึ่งในการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานที่ในบางครั้งคุณวุฒิทางการศึกษาอาจมีความสำคัญน้อยกว่ารูปลักษณ์ภายนอก นอกจากนี้แล้ว ผู้หญิงผอมยังได้เปรียบผู้หญิงอ้วนในแง่ของการเป็นคนที่ดีดีกว่า น่าสนใจกว่า โดยเฉพาะกับเพศตรงข้าม ประเด็นดังกล่าวนี้เองได้แสดงให้เห็นว่าสังคมไทยยังอยู่ภายใต้โครงสร้างสังคมที่ถือระบบชายเป็นใหญ่ ที่ให้ความชอบธรรมแก่ผู้ชายเข้ามากำหนดค่านิยมของรูปร่างผู้หญิงในแบบที่ผู้ชายชอบ ซึ่งพบว่าผู้ชายส่วนใหญ่ชอบผู้หญิงผอมมากกว่าผู้หญิงอ้วน ดังนั้น โอกาสที่ผู้ชายจะแสดงความสนใจต่อผู้หญิงผอมจึงมีมากกว่าผู้หญิงอ้วน ด้วยเหตุนี้จึงสรุปได้ว่า ผู้หญิงผอมมีสิทธิ์เป็นเจ้าของโอกาสต่าง ๆ ในสังคมได้มากกว่าผู้หญิงอ้วน ดังนั้น การเป็นผู้หญิงอ้วนจึงทำให้เสียโอกาสกว่าการเป็นผู้หญิงผอม

1.2 อุดลักษณะที่เกิดขึ้นจากความหมายวาทกรรมเรื่องความอ้วนความผอม

1) ผู้หญิงสวยคือผู้หญิงผอม เนื่องจากการกำหนดความหมายของความสวยในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปจากการให้คุณค่าเรื่องของคุณสมบัติความเป็นเมียและแม่ที่ดี และความงามด้านรูปร่างจากคตินิยมเดิมที่กำหนดให้ผู้หญิงที่สวยเป็นผู้ที่มีรูปร่างดีตามลักษณะของเบญจกัลยาณี มาเป็นการให้คุณค่าเรื่องรูปร่างหรือรูปลักษณ์ความงามภายนอก ในแง่ที่ว่าผู้หญิงผอมคือผู้หญิงสวย ทั้งนี้การให้คุณค่าแก่ผู้หญิงที่มีรูปร่างผอมมากกว่าผู้หญิงอ้วนจึงกลายเป็นอัตลักษณ์และความหมายของความสวยสำหรับผู้หญิงในยุคสมัยปัจจุบัน

2) การมีสุขภาพดีต้องไม่อ้วน เห็นได้จากนิตยสารทางการแพทย์ที่ออกมากำหนดมาตรฐานเรื่องรูปร่าง ซึ่งมาตรฐานดังกล่าวถูกนำไปเชื่อมโยงของการวินิจฉัยโรคและสุขภาพของมนุษย์ เป็นเหตุให้ผู้ที่มีรูปร่างและน้ำหนักเกินกว่ามาตรฐานทางการแพทย์ตั้งขึ้นกลายเป็นบุคคลที่อ้วนเกินไป ซึ่งมีแนวโน้มเสี่ยงต่อการเป็นโรคและการมีปัญหาระบบสุขภาพ

3) ผู้หญิงผอมคือผู้หญิงที่ดูแลตัวเอง รับผิดชอบตัวเองได้ ผู้หญิงอ้วนคือผู้หญิงที่ไม่ใส่ใจตัวเอง อุดลักษณะนี้เป็นผลมาจากวาทกรรมหลายชุดด้วยกันทั้งในแง่ของการแพทย์, การกำหนดความหมายความสวยของผู้หญิง ประกอบกับบริบททางสังคมที่ประกอบสร้างความหมายของผู้หญิงผอมว่าดีกว่าผู้หญิงอ้วนจากเหตุผลดังกล่าว เมื่อผู้หญิงสามารถควบคุมตนเองให้ผอมตามค่านิยมของสังคมได้ ก็อนุมานได้ว่าผู้หญิงคนนั้นเป็นผู้ที่ดูแลและใส่ใจกับตัวเอง ในทางกลับกันหากผู้หญิงปล่อยปละละเลยจนมีรูปร่างอ้วนก็สะท้อนให้เห็นได้ว่า ผู้หญิงคนนั้นเป็นผู้หญิงที่ไม่สนใจ หรือไม่ใส่ใจต่อการดูแลตนเอง

4) ผู้หญิงผอมมีโอกาสในชีวิตมากกว่า ทั้งในเรื่องคู่ครอง และโอกาสในการประกอบอาชีพในเรื่องการมีคู่ครองนั้นเห็นได้จากการกำหนดรูปร่างของผู้หญิงในอุดมคติส่วนหนึ่งมาจากความต้องการของผู้ชาย ซึ่งจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ชายปัจจุบันปรากฏว่าแทบไม่มีผู้ชายที่ชอบผู้หญิงอ้วนเลย ดังนั้นผู้หญิงผอมจึงมีโอกาสได้รับความสนใจจากผู้ชายมากกว่าผู้หญิงอ้วน นอกจากนี้ ด้านโอกาสในการประกอบอาชีพการงานพบว่า ในการประกอบอาชีพบางอาชีพ กระแสสังคมในเรื่องรูปร่างได้เข้ามามีบทบาทต่อการตัดสินใจคัดเลือกเข้าทำงานแทนที่ระบบความคิดเรื่องของวุฒิการศึกษา

1.3 ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายใต้วาทกรรมเรื่องความอ้วนความผอม แบ่งเป็น ผู้สร้างวาทกรรมและผู้ถูกอ้างอิง

ผู้สร้างวาทกรรม ประกอบด้วย

1) แพทย์ จัดอยู่ในกลุ่มของผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีความรู้ในแบบวิทยาศาสตร์ที่มีประสบการณ์โดยตรง ดังนั้นแพทย์จึงถูกสถาปนาให้เป็นผู้มีอำนาจในการพูดเรื่องความอ้วนความผอม เห็นได้จากการพูดของแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญจะมีความหมายในเชิงวิชาการที่ต้องอาศัยความรู้และความชำนาญเฉพาะด้านมาอธิบาย นอกจากนี้ ทุกรายการที่นำเสนอเรื่องความอ้วนความผอมยังกำหนดให้แพทย์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับระบบและกลไกต่าง ๆ ในร่างกาย รวมทั้งสามารถให้ข้อมูล ความรู้ และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผลและน่าเชื่อถือ

2) ดารา, นางแบบ, นักร้อง รวมทั้งผู้มีประสบการณ์เรื่องการลดน้ำหนักคือผู้ที่มีสถานภาพ 2 ด้านด้วยกัน สถานภาพแรกคือเป็นบุคคลสาธารณะที่เป็นที่รักและเป็นที่ยกย่องโดยทั่วไปของคนในสังคมในฐานะภาพตัวแทนด้านความงามของรูปร่างที่เพียบพร้อม (perfect body) และด้วยเหตุผลที่บุคคลที่อยู่เบื้องหน้าเหล่านี้ต่างถูกหยาบยกให้เป็นสัญลักษณ์ของผู้มีหุ่นดี จึงทำให้คนส่วนใหญ่นำมาใช้อ้างอิงว่ากลุ่มคนในอาชีพดังกล่าวคือผู้ที่มีรูปร่างสวยงามในแบบอุดมคติ ส่วนสถานภาพที่ 2 คือสถานภาพของเหยื่อ ที่ผ่านการใช้วิธีการลดความอ้วนมาอย่างมากมาย จนกระทั่งมาพบวิธีการลดความอ้วนที่เหมาะสมกับตัวเอง ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบของการใช้ผลิตภัณฑ์ ดังนั้น สถานภาพของความเป็นเหยื่อจึงเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นภายใต้กฎเกณฑ์ของธุรกิจ จากสถานภาพดังกล่าว จึงทำให้กลุ่มดารา นางแบบ จึงเป็นกลุ่มที่มีส่วนผลักดันให้เกิดค่านิยมการคลั่งผอม นอกจากนี้ ดังนั้นเมื่อบุคคลเหล่านี้เป็นเข้ามาทำหน้าที่ผู้สร้างวาทกรรมเรื่องความอ้วนความผอม จึงสามารถโน้มน้าวใจและทำให้วาทกรรมนั้นได้รับการยอมรับได้

3) ผู้ชาย คือผู้ทำหน้าที่เลือกผู้หญิงตามแบบที่ตนเองชอบ เห็นได้จากการให้ผู้ชายเข้ามากำหนดค่านิยมของรูปร่างผู้หญิงในแบบที่ผู้ชายชอบและไม่ชอบ จนทำให้เรื่องของรูปร่างที่อ้วนกลายเป็นอุปสรรคหรือส่วนเกินของความรัก ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้ว่าสังคมไทยยังอยู่ภายใต้โครงสร้างสังคมที่ถือระบบชายเป็นใหญ่ ที่กำหนดให้ผู้ชายเป็นฝ่ายนำหรือเสนอแนะให้กระทำ ส่วนผู้หญิงเป็นผู้ตามหรือผู้ถูกกระทำ หมายความว่าผู้หญิงที่ต้องการความรักจากผู้ชายจะต้องทำตัวเองให้ผอมในแบบที่ผู้ชายต้องการเท่านั้นจึงจะมีสิทธิ์ได้รับความรักตอบกลับมา

4) พิธีกร ได้ทำหน้าที่เป็นบุคคลหนึ่งที่มีส่วนร่วมในการสร้างวาทกรรมเรื่องความอ่อน
ความผอมในฐานะของผู้หวังดี รวมทั้งเป็นผู้สนับสนุนและผู้ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องให้แก่ผู้ชมที่
ต้องการลดความอ้วน โดยหน้าที่ของผู้หวังดีจะแสดงผ่านทางพิธีกรซึ่งมีภาพลักษณ์ของความเป็น
มืออาชีพในการทำหน้าที่เป็นพิธีกร

ผู้ถูกอ้างอิงถึง ได้แก่ ผู้หญิง ทั้งนี้การจัดประเภทของผู้ถูกอ้างอิงถึงได้พิจารณาจากแขกรับเชิญ
ของรายการเป็นหลักซึ่งทั้งหมดเป็นผู้ที่ทำงานในวงการบันเทิง ซึ่งมีทั้งแขกรับเชิญที่มีครอบครัว
แล้วและที่ยังเป็นโสด โดยแบ่งเป็น

- 1) กลุ่มแม่บ้าน, ผู้ที่ทำงานอยู่กับบ้าน และผู้เกษียณอายุที่มีสถานภาพโสด
- 2) กลุ่มแม่บ้าน, ผู้ที่ทำงานอยู่กับบ้าน และผู้เกษียณอายุที่มีครอบครัวแล้ว
- 3) ผู้หญิงที่ต้องการทำงานในวงการบันเทิง

โดยภาพรวมแล้วมองว่าผู้หญิงต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการต่าง ๆ ที่เป็นแนวทางไปสู่
การมีรูปร่างผอม ทั้งคำแนะนำจากแพทย์ ผู้เชี่ยวชาญ ดารา นางแบบ นอกจากนี้แล้ว วาทกรรมที่
ถูกสร้างขึ้นยังสะท้อนถึงผู้หญิงที่เป็นผู้รับวาทกรรมว่า ผู้หญิงยังขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีการ
ลดน้ำหนักที่ถูกต้องและปลอดภัย เห็นได้ประเด็นการนำเสนอของรายการที่เลือกนำเสนอในแง่มุม
ที่ให้ข้อคิดและคำแนะนำถึงวิธีการลดความอ้วนอย่างถูกต้องและปลอดภัย

2. กระบวนการสร้างวาทกรรมเรื่องความอ่อนความผอม

เมื่อผ่านการศึกษาวិเคราะห์กระบวนการสร้างวาทกรรมเรื่องความอ่อนความผอมใน
รายการโทรทัศน์สำหรับสตรีทั้ง 3 รายการแล้วพบว่า ในกระบวนการสร้างตัวบท (Text
Production) ของผู้ผลิตรายการนั้นได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติการทาง
วาทกรรม และ ปฏิบัติการทางสังคมวัฒนธรรม ในลักษณะที่ว่าปฏิบัติการทางวาทกรรมเป็นสิ่ง
เชื่อมโยงระหว่างตัวบทกับปฏิบัติการทางสังคมวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่ผู้ผลิต
รายการนำลักษณะทางสังคม วัฒนธรรม มาสร้างและถ่ายทอดออกมาเป็นวาทกรรมเรื่องความ
อ่อนความผอม ทั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

2.1 ปฏิบัติการทางวาทกรรม (Discourse Practice)

จากการวิเคราะห์ปฏิบัติการทางวาทกรรมที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยพบว่ารายการโทรทัศน์สำหรับสตรีทั้ง 3 รายการมีลักษณะร่วมในกระบวนการสร้างตัวบทที่เหมือนกัน ซึ่งประกอบไปด้วย

- 2.1.1 ผู้นำเสนอตัวบท
- 2.1.2 การคัดเลือกประเด็นหรือเรื่องราวการนำเสนอ
- 2.1.3 กลยุทธ์การสื่อสาร
- 2.1.4 กลุ่มเป้าหมาย

2.1.1 ผู้นำเสนอตัวบท

ภายใต้องค์ประกอบทั้ง 4 ประการของกระบวนการสร้างตัวบทเรื่องความอ่อนความผมนั้น ผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่า ผู้นำเสนอตัวบทเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งในการพูดเรื่องความอ่อนความผมน ผู้นำเสนอตัวบทที่มีบทบาทสำคัญได้แก่ กลุ่มแพทย์ที่ถูกสถาปนาให้อยู่ในกลุ่มของผู้เชี่ยวชาญและเป็นผู้มีอำนาจในการให้ข้อมูล ให้คำแนะนำ รวมทั้งตอบคำถามในประเด็นความอ่อนความผมน เนื่องจากเรื่องราวดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกลไกการทำงานของระบบต่าง ๆ ภายในร่างกายมนุษย์ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาอธิบาย นอกจากนี้แล้ว กลุ่มดารา นางแบบ นักร้องหรือผู้มีประสบการณ์เรื่องการลดความอ้วน ก็เป็นกลุ่มที่สำคัญอีกกลุ่มหนึ่ง เนื่องจากกลุ่มดังกล่าวเป็นเสมือนภาพตัวแทนเรื่องความสวยความงามที่เป็นที่คนทั่วไปรู้จัก ด้วยเหตุนี้ในฐานะของผู้นำเสนอตัวบทบุคคลกลุ่มนี้จึงถูกจัดให้อยู่ในสถานภาพของ“เหยื่อ”ที่ผ่านการลองผิดลองถูกในเรื่องการลดความอ้วน โดยใช้วิธีการกล่าวอ้างถึงประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับเรื่องความสวยความงามและการดูแลรูปร่าง ประกอบกับพิธีกรซึ่งมีภาพลักษณ์ของความเป็นมืออาชีพทำหน้าที่เป็นผู้หวังดี โดยผ่านวิธีการเป็นผู้สนับสนุนและผู้ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องให้แก่ผู้ชมที่ต้องการลดความอ้วน ดังนั้น เมื่อกลุ่มคนเหล่านี้เป็นกลุ่มที่ได้รับการยอมรับจากสังคมจึงทำให้ง่ายต่อการเข้ามาทำหน้าที่โน้มน้าวใจ เป็นผลให้วาทกรรมที่เกิดขึ้นมีน้ำหนักและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

2.1.2 การคัดเลือกประเด็นหรือเรื่องราวการนำเสนอ

เกณฑ์ด้านบริบททางสังคม ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า เกณฑ์ดังกล่าวถูกนำมาใช้ในลักษณะของการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นไปตามกระแสของสังคมส่วนใหญ่ทั้งกระแสที่เตือนภัยเพื่อให้เกิดความระมัดระวังในการลดความอ้วน รวมทั้งการสร้างทางเลือกในการลดความอ้วนแบบอื่น ๆ ทั้งการลดความอ้วนแบบธรรมชาติหรือการลดความอ้วนโดยใช้ผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนัก

เกณฑ์ด้านองค์กรสื่อ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้อุปถัมภ์รายการ เนื่องจากการผลิตรายการโทรทัศน์ต้องใช้งบประมาณสูง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เนื้อเรื่องหรือประเด็นการนำเสนอในบางครั้งหรือในบางช่วงของรายการถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่และเรื่องราวที่เป็นไปตามความต้องการของผู้อุปถัมภ์รายการ ทั้งการคัดเลือกเนื้อหารวมทั้งบุคคลที่จะทำหน้าที่พิธีกรดำเนินรายการ อย่างไรก็ตาม แม้ผู้อุปถัมภ์รายการจะมีอิทธิพลต่อการกำหนดประเด็นการนำเสนอ แต่พบว่าบางรายการอย่างเช่น รายการเพื่อนหญิง พลังหญิง ที่มีภาพลักษณ์ของรายการเพื่อสังคม ได้มีการต่อรองในกระบวนการผลิตเพื่อให้การนำเสนอไม่ดูเป็นการขายสินค้ามากเกินไป เพราะอาจจะทำให้ขัดต่อภาพของรายการเพื่อสังคม

เกณฑ์ด้านตัวบุคคล ผู้วิจัยพบว่า ในฐานะผู้ผลิตรายการ ได้แก่ ทีมงานผู้ผลิตมีบทบาทสูงในการคัดเลือกหัวข้อที่สอดคล้องกับเรื่องความอ่อนความผอมมานำเสนอ เนื่องจากผู้ผลิตจะคาดการณ์ไว้ก่อนว่าหัวข้อนั้น ๆ น่าจะสอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้ชม ดังนั้นกฎเกณฑ์หนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในการเลือกหัวข้อการนำเสนอเรื่องความอ่อนความผอมจึงเกิดขึ้นจากการตั้งข้อสันนิษฐานของผู้ผลิตผสมผสานกับความต้องการของผู้ผลิตเองในการนำเสนอหัวข้อนั้นๆ ยกตัวอย่างเช่น การนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับโทษของการรับประทานยาลดความอ่อนซึ่งทีมงานผลิตคาดว่าเรื่องดังกล่าวน่าจะเป็นที่สนใจของสังคมในวงกว้าง ประกอบกับทีมงานผลิตเองต้องการสะท้อนให้เห็นถึงพิษภัยจากการรับประทานยาลดความอ่อนที่อาจก่อให้เกิดอันตรายถึงแก่ชีวิต โดยมีพิธีกรร่วมทำหน้าที่ในการกำหนดทิศทางระหว่างการผลิตสัมภาษณ์ ในแง่นี้แสดงให้เห็นว่าผู้ผลิตเป็นผู้มีอำนาจมากที่สุดในการเลือกหรือไม่เลือกนำเสนอประเด็นใดประเด็นหนึ่ง

นอกจากนี้แล้ว พบว่า ด้านความสดของเนื้อหาและความแปลกใหม่นั้น ถือเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ผู้ผลิตรายการคำนึงถึง เนื่องจากการนำเสนอเรื่องที่ราวที่ทันเหตุการณ์และผู้ชมยังไม่ทราบข้อมูลมาก่อนถือเป็นการสร้างความแตกต่างให้กับการนำเสนอ ซึ่งจะทำให้เกิดข้อได้เปรียบจากการได้รับความสนใจจากผู้ชมมากขึ้น

2.1.3 กลยุทธ์การสื่อสาร

กลยุทธ์การสื่อสารแบ่งได้เป็น 2 กรณี กรณีแรกเป็นการใช้กลยุทธ์การสื่อสารภายใต้เรื่อง การพูดถึงพิษภัยของการลดความอ่อน โดยพบว่าทุกรายการมีแหล่งข้อมูลที่มาจากรากฐานการันตีเกิดขึ้นจริง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการเตือนภัยให้แก่ผู้ชม แต่มีรูปแบบการนำเสนอที่แตกต่างกันไปตามประเภทรายการที่แตกต่างกัน เช่นรายการสีสันวันสบายเน้นการนำเสนอแบบละครเพื่อลดความเข้มข้นของข้อมูล ในขณะที่รายการเพื่อนหญิง พลังหญิงใช้การรายงาน

ข้อเท็จจริงจากข่าวเพื่อสร้างความกลัวจากภาพและเนื้อหาที่น่าเสนาอ แต่อย่างไรก็ตาม พบว่าในบทสรุปนั้นทุกรายการได้อธิบายถึงการลดความอ้วนแบบอื่น ๆ ที่ปลอดภัย ซึ่งเป็นลักษณะของการนำเสนอโดยสร้างทางเลือกอื่น ๆ ให้กับผู้ชมนั่นเอง

กรณีที่สองคือการพูดภายใต้บริบทของผู้อุปถัมภ์รายการซึ่งพบว่ามีวิธีการนำเสนอซึ่งอยู่ภายใต้กฎรหัสของการเป็นผู้อุปถัมภ์รายการ โดยจะประกอบด้วยวิธีการหลัก ๆ คือ ปิดกั้นการลดความอ้วนแบบอื่น รวมทั้งการไม่ให้ข้อมูลของผลิตภัณฑ์อื่น ๆ และทำให้มองเห็นว่าการลดความอ้วนแบบอื่นเป็นสิ่งที่ไม่น่าสนใจ แต่กลับเป็นการพูดถึงข้อดีของผลิตภัณฑ์ในแงุ่มเดียว โดยสังเกตได้ว่าไม่มีการพูดถึงความไม่จำเป็นหรือผลกระทบใดๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการใช้ผลิตภัณฑ์แต่อย่างใด ซึ่งกลยุทธ์การสื่อสารดังกล่าวเป็นการตอกย้ำให้ผู้ชมมองว่าการใช้ผลิตภัณฑ์เป็นทางเลือกที่น่าสนใจกว่า

2.1.4 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของรายการโทรทัศน์ทั้ง 3 รายการก็คือผู้หญิง โดยการจัดประเภทของกลุ่มเป้าหมายจะพิจารณาจากคุณสมบัติของเข้รับเชิญในแต่ละรายการเป็นหลัก ซึ่งแบ่งได้เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นมีครอบครัวแล้ว กลุ่มเป้าหมายที่โสด และกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการทำงานในวงการบันเทิง อย่างไรก็ตามโดยภาพรวมแล้วพบว่าวิถีชีวิตของกลุ่มเป้าหมายทำให้เกิดปัญหาเรื่องรูปร่าง ซึ่งกลุ่มเป้าหมายของรายการต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการต่าง ๆ ที่เป็นแนวทางไปสู่การมีรูปร่างผอม โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อเสนอแนะ ตลอดจนข้อเท็จจริงรวมทั้งวิธีปฏิบัติต่าง ๆ ที่สามารถทำให้ตนเองมีรูปร่างผอม ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้แล้ว ผู้หญิงยังขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีการลดน้ำหนักที่ถูกต้องและปลอดภัย ผู้ผลิตจึงต้องเลือกนำเสนอในประเด็นที่ให้ข้อคิดและคำแนะนำถึงวิธีการที่ถูกต้องและปลอดภัย

นอกจากนี้พบว่า คุณลักษณะของประเภทรายการที่แตกต่างกันมีผลต่อปฏิบัติการทางวาทกรรมเรื่องความอ้วนความผอมของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับสตรี โดยในกระบวนการผลิตสารนั้นผู้ผลิตรายการจะคำนึงถึงองค์ประกอบด้านภาพพจน์ของรายการด้วย

2.2 ปฏิบัติการทางสังคมวัฒนธรรม

ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการสร้างตัวบทและปฏิบัติการทางสังคมวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากมิติในด้านสังคมและสถาบัน ซึ่งปัจจัยแวดล้อมดังกล่าวได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการนำเสนอเรื่องความอ้วนความผอมของผู้ผลิตรายการ

ระดับสังคม ประกอบด้วย วาทกรรมกระแสหลักของสังคมที่สนับสนุนให้เกิดกระแสคั่งผอม ได้แก่ วาทกรรมด้านการแพทย์, วาทกรรมเพศสภาพ, วาทกรรมในระบบแพชชั่น ซึ่งวาทกรรมดังกล่าวมีอิทธิพลต่อกระบวนการสร้างตัวบทเป็นอย่างมาก

- วาทกรรมด้านการแพทย์ ถูกนำมาใช้เพื่อเชื่อมโยงระหว่างประเด็นความอ่อนความผอมกับสุขภาพและโรคภัย โดยอ้างอิงจากมาตรฐานดัชนีมวลร่างกาย จึงส่งผลต่อความหมายในเรื่องความอ่อนความผอม ในแง่มุมที่ว่าผู้ที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐานหรือคนอ้วนคือผู้ที่เสี่ยงต่อการเป็นโรคและผู้ที่มีปัญหาด้านสุขภาพ

- วาทกรรมเพศสภาพ ในบริมณฑลของสังคมที่กำหนดให้ชายเป็นใหญ่อย่างเช่นสังคมไทย ผู้ชายคือผู้ที่มีอำนาจในการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับรูปร่าง ประกอบกับผู้ชายไทยมักชอบผู้หญิงผอมมากกว่าผู้หญิงอ้วน ทำให้ผู้หญิงผอมกลายเป็นกลุ่มที่มีโอกาสได้รับความสนใจมากกว่าผู้หญิงอ้วน ดังนั้นภายใต้วาทกรรมเพศสภาพทำให้ผู้หญิงต้องตกอยู่ภายใต้กฎระเบียบของการสร้างวินัยให้กับตัวเอง โดยเฉพาะในเรื่องการรับประทาน

- วาทกรรมในระบบแพชชั่น เนื่องจากการกระแสแฟชั่นรูปร่างและการแต่งกายในยุคสมัยปัจจุบันได้กำหนดพื้นที่ไว้สำหรับผู้หญิงผอมเท่านั้น การนำเสนอเนื้อหารายการโดยอ้างอิงจากบริบทดังกล่าวจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำกันระหว่างผู้หญิงอ้วนกับผู้หญิงผอม โดยเฉพาะการสื่อความหมายว่าผู้หญิงผอมสามารถใส่เสื้อผ้าได้มากกว่าและสวยงามกว่าผู้หญิงอ้วน รวมทั้งผู้หญิงผอมคือกลุ่มคนส่วนใหญ่ของสังคมในขณะที่ผู้หญิงอ้วนกลับถูกนิยามว่าเป็นคนที่มีรูปร่างผิดจากมาตรฐานการแต่งกาย ยิ่งไปกว่านั้น ผู้วิจัยพบว่า ภายใต้ระบบแฟชั่นรูปร่างยังก่อให้เกิดแนวคิดร่างกายในฐานะทุนทางสังคมที่สะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงพยายามทำตัวเองให้ผอมเพื่อใช้สร้างโอกาสต่าง ๆ ในทางสังคม

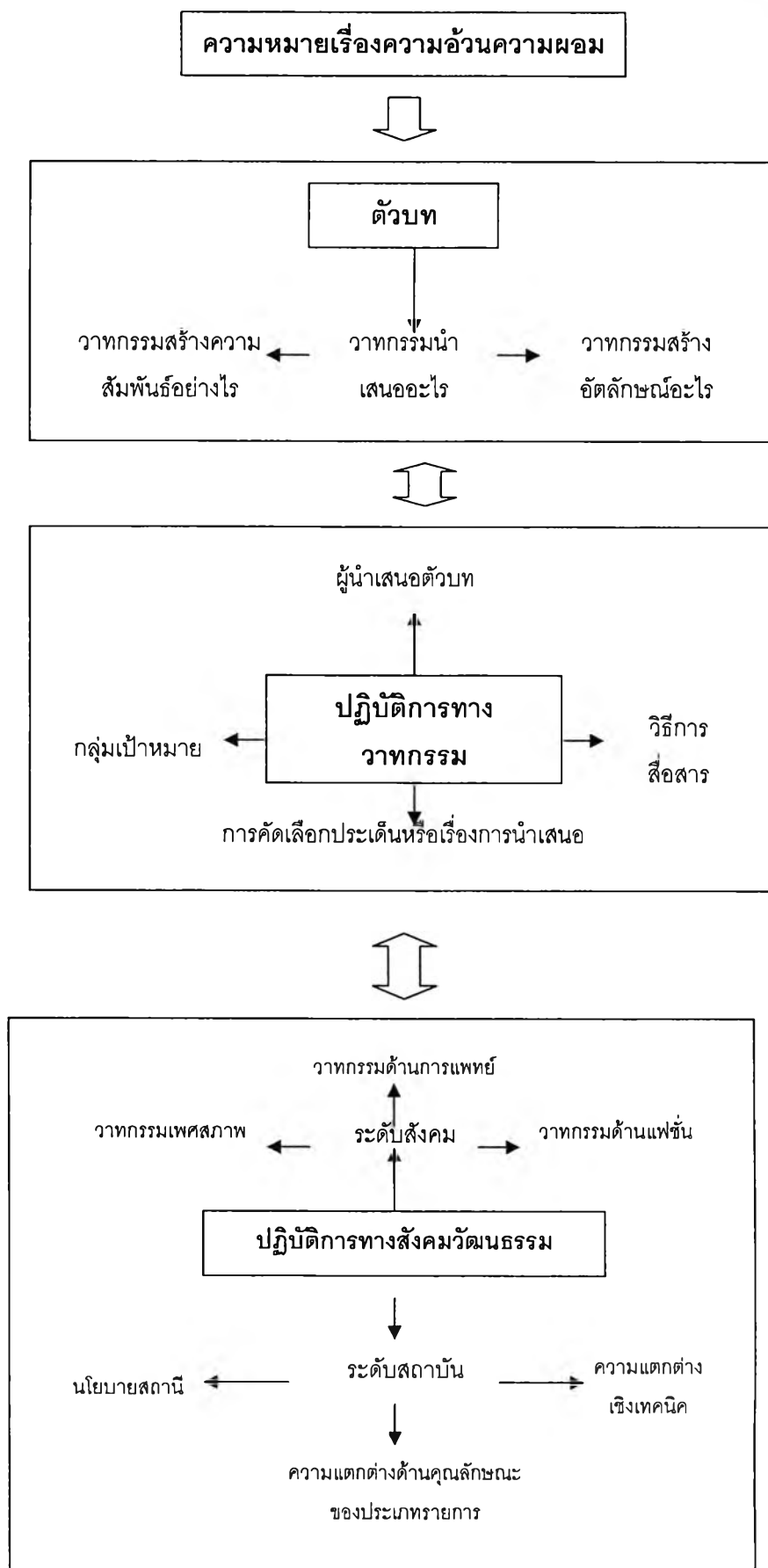
ระดับสถาบัน

- นโยบายสถานี ผู้วิจัยพบว่า เรื่องของความอ่อนความผอมที่มีการเข้มงวดสูงจะเกี่ยวข้องกับสินค้า เนื่องจากสินค้าส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับยา ซึ่งมีองค์การอาหารและยาเป็นเจ้าของอำนาจและทำหน้าที่ตั้งกฎข้อบังคับโดยได้มอบหมายการใช้อำนาจให้กับฝ่ายเซ็นเซอร์ของสถานีในการตรวจสอบและควบคุม โดยการนำเสนอจะต้องไม่ขัดต่อกฎเกณฑ์การควบคุมสื่อหรือมาตรการที่สถานีตั้งไว้ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้นำเสนอดังกล่าวเข้าข่ายว่าเป็นการโฆษณาชวนเชื่อมากเกินไป อย่างไรก็ตามพบว่าความแตกต่างในเชิงเทคนิคระหว่างรายการสดกับรายการเทปมีผลต่อการนำเสนอเนื้อหา จึงเป็นสาเหตุให้สถานียกเลิกการผลิตรายการสดเพื่อแก้ปัญหา แต่เนื่องจากรายการโทรทัศน์สำหรับสตรีถือเป็นพื้นที่สาธารณะที่มีผลประโยชน์สูงในการนำเสนอเรื่องความอ่อนความผอม โดยเฉพาะในเรื่องปัจจัยด้านผู้อุปถัมภ์รายการที่เข้ามามีอิทธิพลต่อ

กระบวนการผลิต จึงทำให้กฎระเบียบด้านการตรวจสอบมีการยืดหยุ่น โดยอ้างถึงผลประโยชน์ของหลาย ๆ ฝ่ายนั้นคือสถานี, ผู้ผลิต และเจ้าของสินค้าที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ทิศทางการนำเสนอเป็นไปในลักษณะของวาทกรรมหลักที่การให้ผู้หญิงหันมาลดความอ้วน โดยมองว่าผลิตภัณฑ์ลดความอ้วนเป็นสิ่งจำเป็นในการแก้ปัญหาของความอ้วนของผู้หญิง

จากการวิเคราะห์วาทกรรมเรื่องความอ้วนความผอมในรายการโทรทัศน์สำหรับสตรี แสดงให้เห็นว่า การให้ความหมายเรื่องความอ้วนความผอมมีความสัมพันธ์กับกระบวนการสร้างวาทกรรม ทั้งในภาคปฏิบัติการทางวาทกรรม และปฏิบัติการทางสังคมวัฒนธรรม ซึ่งสามารถสรุปได้จากแผนภาพ ดังต่อไปนี้

แผนภาพ 13: แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความหมายเรื่องความอ่อนความผอม และกระบวนการสร้างวาทกรรมเรื่องความอ่อนความผอมในรายการโทรทัศน์สำหรับสตรี

อภิปรายผล

เมื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสรุปสาระสำคัญในการศึกษา "วาทกรรมเรื่องความอ่อนความผอมในรายการโทรทัศน์สำหรับสตรี" มาวิเคราะห์ภายใต้กรอบทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆ เพื่อทราบถึงความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกระบวนการสร้างตัวตน รวมทั้งความหมายของวาทกรรมที่ถูกประกอบสร้างขึ้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะอภิปรายสาระสำคัญดังกล่าวโดยการตั้งประเด็นคำถาม ประกอบกับการนำกรอบแนวคิดและทฤษฎีมาใช้เพื่อตอบคำถามที่ตั้งขึ้น โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การประกอบสร้าง และ การปิดกั้นความหมาย

จากข้อมูลที่ได้ ทำให้ผู้วิจัยตั้งคำถามได้ว่า สื่อมวลชนทำหน้าที่อะไรภายใต้วาทกรรมเรื่องความอ่อนความผอมของผู้หญิง ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ ดังนี้

1.1 เมื่อพิจารณาถึงการประกอบสร้างความหมายวาทกรรมเรื่องความอ่อนความผอม โดยสะท้อนผ่านการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการก่อร่างความหมายดังกล่าวก็คือ การเป็นกลไกหลักในการก่อร่างวัฒนธรรมให้แก่สังคมหรือระบบความคิด ความเชื่อใหม่ ๆ ให้แก่สังคมผ่านการนำเสนอข้อความชุดพิเศษ รวมทั้งกำหนดอัตลักษณ์ให้แก่คนกลุ่มต่าง ๆ โดยผ่านภาพตัวตนที่สร้างขึ้น ซึ่งวิธีคิดดังกล่าวสอดคล้องกับคำกล่าวของ ฌอง โบดริยาร์ด (Jean Baudrillard) ที่ว่าสื่อมวลชนทำให้บุคคลนำพาตัวเองเข้าไปผูกพันกับตัวแบบ โดยการอ้างตัวแบบที่เป็นนามธรรม จนทำให้บุคคลนั้นสร้างตราประทับให้กับตัวเองโดยยึดถือตัวแบบเป็นแบบอย่าง ซึ่งท้ายที่สุดแล้วทำให้มนุษย์เกิดการยกเลิกความแตกต่างที่เป็นหนึ่งเดียวและความมีอยู่เฉพาะตัว ซึ่งเป็นความแตกต่างที่แท้จริงและมีอยู่จริงตามธรรมชาติของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "ร่างกายของมนุษย์" ซึ่งเป็นสิ่งเดียวที่หลงเหลืออยู่ในการทำหน้าที่เป็นเวทีของการแสดงออกถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เนื่องจากภาพลักษณ์ของร่างกายมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับอัตลักษณ์ของบุคคล อย่างเช่น เรื่องร่างกายและรูปร่างของผู้หญิงที่สื่อได้นำมาใช้ประโยชน์จากความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น โดยการกำหนดอัตลักษณ์ให้แก่ผู้หญิงว่าเป็นผู้หญิงต้องผอม โดยการสื่อสารผ่านภาพตัวตนจากกลุ่มของดารา นักแสดง นางแบบที่เป็นที่รู้จักของสังคมว่าเป็นตัวตนด้านความสวยความงาม ซึ่งภาพตัวตนที่ถูกประกอบสร้างขึ้นนี้ทำให้กลุ่มผู้หญิงต้องหันมาให้ความสนใจกับการมีสัดส่วนที่ดี โดยการจัดการและเปลี่ยนแปลงตัวเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งวิธีการเหล่านี้ถือเป็นการประกอบหนึ่งของการสื่อสารถึงความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ของผู้หญิงในยุคสมัยปัจจุบันที่อยู่ภายใต้กรอบของวาทกรรมที่ว่าความสวยคือความผอม

1.2 ร่างกายของผู้หญิง: การซ้อนทับกันระหว่างความจริงกับจินตนาการ

ในการนิยามความหมายแก่ร่างกายผู้หญิงนั้น ภาพตัวแทนหรือภาพในอุดมคติคือสิ่งสำคัญที่เข้ามาช่วงชิงความหมายและนิยามอัตลักษณ์ของผู้หญิงในแต่ละยุคสมัย ซึ่งผู้หญิงจะรับรู้ภาพตัวแทนเหล่านี้โดยผ่านการตอกย้ำซ้ำแล้วซ้ำเล่าจากสื่อมวลชน ภาพตัวแทนที่เกิดขึ้นทำให้ผู้หญิงเกิดความต้องการที่จะลอกเลียนแบบ โดยยอมตกอยู่ภายใต้พันธนาการหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อให้ภาพร่างกายของตัวเองสามารถซ้อนทับภาพตัวแทนได้มากที่สุด ซึ่งการพยายามลอกเลียนแบบที่เกิดขึ้นเปรียบได้กับการเชื่อมโยงโลกแห่งความจริงกับโลกในจินตนาการของผู้หญิง ซึ่งโลกแห่งความจริงในที่นี้ก็คือพื้นที่ในร่างกายของผู้หญิง ซึ่งเป็นสิ่งเดียวที่เหลืออยู่ในการแสดงความเป็นตัวเองและความเป็นปัจเจกบุคคลของผู้หญิงแต่ละคน การพยายามซ้อนทับภาพตัวแทนจึงถือเป็นการทำลายเอกลักษณ์เฉพาะตัวและความเป็นตัวตนของผู้หญิง ซึ่งผลผลิตของภาพตัวแทนสามารถสะท้อนได้จากรูปร่างของผู้หญิงในยุคสมัยปัจจุบันที่ถอดแบบมาจากหนังสือแฟชั่น และมีแบบฉบับตายตัว (Stereotype) ว่าผู้หญิงต้องลักษณะเหมือนดารานางแบบซึ่งถือเป็นภาพตัวแทนของผู้หญิงในยุคสมัยนี้

1.3 นอกจากสื่อมวลชนจะทำหน้าที่ในการกำหนดอัตลักษณ์แล้ว ในขณะที่เดียวกัน สื่อมวลชนก็ยังทำหน้าที่ในการปิดบังหรือซ่อนเร้นความหมายบางอย่างที่อาจจะทำให้กระทบกระเทือนต่ออัตลักษณ์ที่สื่อมวลชนสร้างขึ้น ยกตัวอย่างเช่น อัตลักษณ์ที่เกิดขึ้นจากความหมายที่ว่าผู้หญิงผอมประสบความสำเร็จด้านความรักมากกว่า แสดงให้เห็นถึงการปิดกั้นความหมายสำหรับคนผอมหรือคนสวยที่ประสบความสำเร็จด้านชีวิตคู่ อย่างเช่น ดาราในวงการบันเทิงหลาย ๆ ท่านก็ล้มเหลวด้านชีวิตคู่ อย่างเช่นคุณพิมพ์ผกา เสียงสมบุญณี ที่เป็นแขกรับเชิญของรายการสี่สັນวันสบาย ก็ล้มเหลวในชีวิตคู่แต่ไม่มีการพูดถึงปัญหานั้นแต่อย่างใด ซึ่งในแง่นี้สามารถมองได้ว่าการปิดกั้นความหมายเกิดขึ้นเนื่องจากสังคมและวาทกรรมกระแสหลักมุ่งให้คุณค่าแก่ความผอมมากกว่า จึงไม่เกิดการนิยามความหมายแก่ความผอมในแง่ลบ แต่ทำการนำเสนอโดยใช้วิธีการหลีกเลี่ยงโดยการไม่กล่าวถึงหรือไม่พูดถึงแทน ซึ่งเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของวาทกรรมที่จะบอกว่าสามารถพูดอะไรได้หรือไม่ได้

2. ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศ

ข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยตั้งคำถามได้ว่า ทำไมระบบคิดในเรื่องเพศสภาพจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อค่านิยมเรื่องรูปร่างของผู้หญิง และทำไมรายการโทรทัศน์จึงมีแต่ภาพของผู้หญิงผอมมากกว่าผู้ชายผอม ผู้วิจัยสามารถอธิบายได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1. ผู้ชายเป็นองค์ประกอบสำคัญในการกำหนดมาตรฐานเรื่องรูปร่างในสังคมไทย เนื่องจากวาทกรรมหลักที่ครอบงำสังคมไทยอยู่ก็คือ วาทกรรมแบบเพศสภาพ หรือวาทกรรมที่มา กำหนดความเป็นผู้ชาย และเป็นผู้หญิงในสังคม โดยเฉพาะในสังคมไทยที่สถาปนาระบบคิดแบบ ถือชายเป็นใหญ่ ดังนั้น กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคมที่เกิดขึ้นจึงมาจากความคิดของผู้ชายมากกว่า ผู้หญิง ในขณะที่ผู้หญิงที่ผ่านกระบวนการขัดเกลาและการอบรมบ่มเพาะทางสังคมให้มีความเชื่อ ว่า ถ้าผู้หญิงเดินออกจากกรอบหรือระบบคิดนี้ถือว่าผิดปกติหรือฝ่าฝืนกฎของสังคม ซึ่งความคิด เหล่านี้ได้ปรากฏให้เห็นในเนื้อหาของการ์ตูนที่ชี้ให้เห็นว่าผู้ชายเป็นฝ่ายที่มีอำนาจในเรื่องรูปร่างของ ผู้หญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างกฎเกณฑ์และมาตรฐานให้กับรูปร่างผู้หญิงในอุดมคติของ ผู้ชาย ซึ่งสรุปได้ว่าไม่มีผู้ชายคนไหนชอบผู้หญิงอ้วนเลย

2.2 ในระบบสังคมไทยคาดหวังให้ผู้ชายเป็นผู้นำส่วนผู้หญิงเป็นผู้ตาม โดยเฉพาะในการ เลือกคู่ครอง ที่สังคมยอมรับให้ผู้ชายเป็นฝ่ายเป็นฝ่ายเสนอ ส่วนผู้หญิงเป็นฝ่ายสนอง ซึ่ง สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของจินฉันทน์ (2545) ในการศึกษาเรื่องเสรีภาพทางเพศ โดย งานวิจัยดังกล่าวสะท้อนถึงอัตลักษณ์อันนำมาซึ่งความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ชายและ ผู้หญิง ดังนั้นจึงเป็นภารกิจของผู้หญิงที่ต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองเพื่อให้เข้ากฎเกณฑ์ที่ผู้ชายสร้าง ขึ้น จึงจะเป็นที่สนใจของผู้ชาย ซึ่งระบบคิดดังกล่าวได้กลายมาเป็นไซตรวนที่ทำให้ผู้หญิงต้องเป็น เพศที่ถูกกระทำเพื่อสนองความพึงพอใจของผู้ชาย

2.3 การควบคุมร่างกายของผู้หญิง: การควบคุมทางเพศ

เมื่อพูดถึงการลดความอ้วนหรือการดูแลร่างกายมักจะยกให้เป็นหน้าที่ของผู้หญิงมากกว่า ผู้ชาย ทั้งที่ในอดีตพบว่าการควบคุมดูแลร่างกายจะไม่มีจำกัดเพศ เนื่องจากคนส่วนใหญ่อด อาหารหรือควบคุมการรับประทานอาหารก็เพราะหวังผลในด้านจิตใจที่บริสุทธิ์ โดยไม่ได้มีเรื่อง สัญลักษณ์มาเกี่ยวข้องเหมือนในปัจจุบัน แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไปประกอบกับสภาพสังคม ตกอยู่ภายใต้อุดมการณ์และการครอบงำของเพศชาย การประกอบสร้าง ความหมายเรื่องความ อ้วนความผอมผ่านสื่อเกิดขึ้นมากมาย รวมทั้งสร้างสัญลักษณ์เพื่อแบ่งแยกระหว่างผู้หญิงอ้วนกับ ผู้หญิงผอม ในแง่ที่ว่าความอ้วนเป็นสิ่งน่าเกลียด ความผอมบางเท่านั้นคือสิ่งที่น่าชื่นชม การให้ คุณค่าและความชอบธรรมแก่ความผอมในลักษณะดังกล่าวเป็นการกดดันให้ผู้หญิงต้องลดความ อ้วน โดยตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น การควบคุมตนเอง โดยเฉพาะในเรื่องการรับประทานอาหาร ซึ่งถือเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตอยู่

ตรงจุดนี้ตั้งข้อสังเกตได้ว่าอำนาจจากกฎเกณฑ์ดังกล่าวมีอิทธิพลอย่างมากต่อผู้หญิงทุกคนไม่ว่าแม้แต่กระทั่งผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ ซึ่งโดยปกติแล้วจะต้องบริโภคมากขึ้นเพื่อให้ลูกได้รับประโยชน์จากการบริโภคของแม่ หรือผู้หญิงที่เป็นแม่บ้านซึ่งจะมีข้อยกเว้นในเรื่องการควบคุมการกินเนื่องจากจะต้องทำกับข้าวและชิมอาหาร แต่ปรากฏว่าภาพสะท้อนที่เกิดขึ้นจากแซกรับเชิญของรายการจะเป็นผู้หญิงที่เป็นแม่บ้านแต่มีความกังวลจากการทำหน้าที่เป็นเมียและแม่ที่ดี เพราะกลัวปัญหาความอ้วนที่เชื่อว่ามีสาเหตุมาจากวิถีชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะการชิมอาหาร การเลี้ยงดูลูกจะก่อให้เกิดปัญหาความอ้วน ในขณะที่จิตสำนึกในการบริโภคของผู้ชายยังมีอยู่อย่างปกติ เพราะมาตรฐานทางเพศนี้ไม่ได้ควบคุมไปถึงผู้ชาย เนื่องจากสังคมยอมรับให้ผู้ชายเป็นผู้กำหนดมาตรฐานผู้หญิงมากกว่าที่ผู้หญิงกำหนดมาตรฐานให้แก่ผู้ชาย

จากอำนาจดังกล่าวทำให้ผู้หญิงกลายเป็นเพศที่ต้องทำการควบคุมเพื่อไม่ให้อ้วน และการควบคุมดังกล่าวอยู่ภายใต้กฎของการควบคุมทางเพศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของซูซาน บอร์โดที่ว่า การควบคุมร่างกายของผู้หญิงเป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดระเบียบหรือจัดการการตัวเองในบริบทของสังคมแห่งการบริโภค ทั้งนี้เพื่อให้ตนเองรู้สึกว่าเป็นผู้หญิงที่เพียบพร้อม (Perfect) และเป็นไปความต้องการของผู้ชายในเรื่องรูปร่างของผู้หญิงในอุดมคติ ซึ่งสัมพันธ์กับการตอบรับของผู้หญิงต่อกฎเกณฑ์ดังกล่าว และจากเนื้อหารายการได้สะท้อนให้เห็นว่าเบื้องหลังของการปฏิบัติของผู้หญิงก็คือการสร้างวินัยให้กับตัวเองโดยการควบคุมร่างกายด้วยวิธีการต่าง ๆ ทำให้ผู้หญิงต้องหันมาให้ความสนใจ และจัดการเกี่ยวกับเรื่องของความหิว และความปรารถนา หรือความอยากของตนเอง โดยมีวิธีต่าง ๆ เช่น การปฏิเสธการรับประทานอาหาร, การควบคุมหรือการลดน้ำหนัก, หรือการออกกำลังกาย ซึ่งเป็นลักษณะของการที่ต้องทนต่อความเจ็บปวดและความทรมาน ดังนั้น เนื้อหารายการที่สะท้อนออกมาจึงเป็นการตอกย้ำความไม่เสมอภาคทางเพศระหว่างชายและหญิงในประเด็นของการควบคุมร่างกายกับการควบคุมทางเพศ

3. พื้นที่ระหว่างผู้หญิงอ้วนและผู้หญิงผอม

ในการอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นนี้ ผู้วิจัยพิจารณาถึงบทบาทของเพศหญิงด้วยตนเอง ในประเด็นเรื่องพื้นที่สาธารณะ โดยมีคำถามว่า ในปริภูมิทลส์ซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะ ความเป็นผู้หญิงอ้วนกับผู้หญิงผอมสะท้อนความสัมพันธ์อย่างไรระหว่างผู้หญิงด้วยตนเอง ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ ดังนี้

ในฐานะสื่อมวลชนที่เป็นเวทีสาธารณะการเปิดพื้นที่ในสื่อให้กับผู้หญิงอ้วนและผู้หญิง

ผมแสดงให้เห็นถึงความไม่เสมอภาคภายในเพศเดียวกันเกิดขึ้น เห็นได้จากเนื้อหารายการที่เปิดพื้นที่ให้ผู้หญิงผมได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะเพื่อทำให้มีรูปร่างผม ซึ่งผู้หญิงอ้วนถูกกำหนดให้เป็นผู้รับสารเพื่อปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้หญิงผม ในทางตรงกันข้ามสื่อได้เปิดพื้นที่สำหรับผู้หญิงอ้วนให้อยู่ในฐานะผู้ชกถามหรือผู้ขอคำแนะนำหรือวิธีปฏิบัติเพื่อลดความอ้วน ปรากฏการณ์เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าในประเด็นความอ้วนความผม นอกจากผู้หญิงจะถูกครอบงำด้วยวาทกรรมทางเพศสภาพที่กำหนดให้ผู้ชายเป็นฝ่ายตั้งมาตรฐานรูปร่างของผู้หญิงแล้ว ซึ่งทำให้ผู้หญิงอ้วนกลายเป็นผู้ที่มีคุณค่าน้อยกว่าผู้หญิงผมในสายตาของผู้ชายแล้ว ยิ่งไปกว่านั้นแม้แต่ในเพศผู้หญิงด้วยกันเอง ผู้หญิงอ้วนก็กลายเป็นกลุ่มที่มีคุณค่าน้อยที่สุดของความเป็นผู้หญิง อันเนื่องมาจากความไม่เสมอภาคในเรื่องการปรากฏตัวในพื้นที่สาธารณะ

4. เวทีนางงาม (ข้าง): การต่อสู้ทางวาทกรรม

ในประเด็นนี้ผู้วิจัยตั้งคำถามว่า มีอุดมการณ์จากฝ่ายไหนบ้างหรือไม่ที่เข้ามาต่อสู้อำนาจของอุดมการณ์ที่เชิดชูความผม ในแง่นี้ผู้วิจัยอธิบายได้ว่า

ผลผลิตทางอำนาจของวาทกรรมความสวยคือความผมที่สะท้อนผ่านกิจกรรมของคนในสังคมไทยและสังคมโลกที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือการประกวดนางงาม ซึ่งสังคมไทยก็รับกฎเกณฑ์การประกวดมาจากต่างประเทศเช่นกัน ภายใต้กฎเกณฑ์ดังกล่าวก็มีการกำหนดมาตรฐานด้านรูปร่างของผู้หญิงที่จะเป็นนางงามไว้ด้วย ซึ่งกฎเกณฑ์ด้านมาตรฐานในการประกวดนางงามนั้นแสดงถึงเป็นการกีดกันผู้หญิงอ้วน ทำให้ผู้หญิงอ้วนไม่มีโอกาสได้ชื่อว่าเป็นผู้หญิงที่สวยงามที่สุดในประเทศหรืองามที่สุดในจักรวาล เนื่องจากไม่มีเวทีระดับโลกใด ๆ ที่เป็นเวทีการประกวดความสวยที่มาจากความอ้วน

แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับสังคมไทยได้มีการต่อสู้ทางวาทกรรมความสวยคือความผมเกิดขึ้นจากการประกวดธิดาข้าง ซึ่งเป็นการเปิดพื้นที่ให้แก่ผู้หญิงอ้วนได้มีโอกาสขึ้นเวทีประกวดโดยผู้เข้าประกวดสามารถข้ามผ่านข้อจำกัดเรื่องรูปร่าง ซึ่งผู้หญิงผมจะไม่มีสิทธิ์เข้าประกวดในเวทีนี้เลย ในจุดนี้แม้เวทีการประกวดธิดาข้างจะไม่ใช่วีถีระดับโลกหรือระดับโลก แต่การประกวดธิดาข้างที่เกิดขึ้นก็สะท้อนให้เห็นว่าวาทกรรมการเชิดชูความผม ไม่ได้มีอำนาจในการนิยามความหมายความสวยจากการมีรูปร่างผมของผู้หญิงอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด เนื่องจากมีฝ่ายที่ต่อต้านอำนาจวาทกรรมความผมเกิดขึ้น เช่น กลุ่มที่จัดการประกวดธิดาข้าง

5. แนวคิดเรื่องความอ้วนความผอมภายใต้สังคมบริโภคนิยม

การอภิปรายผลในประเด็นนี้ ผู้วิจัยตั้งคำถามว่า วาทกรรมความอ้วนความผอมที่มีกฎระเบียบให้คนในสังคมต้องควบคุมตัวเองในการบริโภคให้น้อยลงจะดำรงสถานะอยู่ได้อย่างไรภายใต้สังคมแห่งการบริโภคที่เน้นการบริโภคแล้วบริโภคอีก ซึ่งผู้วิจัยอธิบายได้ ดังนี้

เนื่องจากอุดมการณ์เชิดชูความผอมก็คือความสวยที่เกิดขึ้นในสังคมไทยได้รับอิทธิพลมาจากพัฒนาการความคิดในแบบตะวันตก โดยเฉพาะแบบสังคมอเมริกัน ดังนั้นผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า แนวโน้มเรื่องความอ้วนในอนาคต ก็คือแนวโน้มไม่เพียงแต่คนในสังคมจะต้องวิตกกังวลเกี่ยวกับน้ำหนักเท่านั้น แต่ยังต้องกังวลต่อสัญลักษณ์อื่น ๆ ด้วย เช่น อ้วนเท่ากับความขี้เกียจ หรือความล้มเหลวในเชิงจริยธรรม ซึ่งมีรากฐานมาจากศาสนาคริสต์ในแง่ของความอ้วนกับการไม่มีระเบียบวินัย หรือการปล่อยตัว เป็นต้น ซึ่งแนวโน้มตรงนี้จะสะท้อนออกมาให้เห็นได้จำนวนของคนที่มีความวิตกกังวลมากขึ้นโดยต่างพากันไปพบแพทย์เพื่อขอคำแนะนำในการจัดการกับน้ำหนักของตัวเอง แนวโน้มอีกอย่างก็คือความวิตกกังวลนี้จะขยายขอบเขตและทวีความรุนแรงมากขึ้นด้วย

อย่างไรก็ตาม หากมองในมุมกลับจะเห็นว่าเมื่อเรื่องของความอ้วนได้พัฒนามาเป็นเรื่องของความวิตกกังวลในเชิงสัญลักษณ์ซึ่งเกินขอบเขตจากเรื่องสุขภาพ หรือแฟชั่นการแต่งกาย ความอ้วนก็มีส่วนผลักดันต่อการพัฒนา (Development) ด้วยเช่นกัน ซึ่งแนวคิดด้านการพัฒนาภายใต้ปัญหาความอ้วนนั้นจะปฏิบัติการโดยชนชั้นกลางหรือนักธุรกิจโดยเข้ามาฉกฉวยปัญหาความวิตกกังวลของคนให้มาแปรเปลี่ยนเป็นผลประโยชน์ทางธุรกิจซึ่งพัฒนาออกมาในรูปแบบของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนักประเภทต่าง ๆ เนื่องจากบรรดานักธุรกิจผู้ถึงพลังทางสังคมจากการสร้างกฎระเบียบให้กับตัวเองโดยการควบคุมด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนั้นก็พยายามทำให้คนหันมาลดน้ำหนัก โดยชี้ให้เห็นว่าการลดน้ำหนักคือการทำให้ตัวเองมีระเบียบวินัย และเป็นการเสริมสร้างบุคลิกของผู้ลดน้ำหนักเองด้วย เพราะฉะนั้นกลายเป็นว่าการควบคุมร่างกายมีความหมายมากไปกว่าการพยายามทำให้มีรูปร่างดีสมส่วน ดังนั้นภาพที่ปรากฏในปัจจุบันและแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตก็คือการควบคุมร่างกายจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของลัทธิบริโภคนิยม เพราะว่าการที่คนมองว่าความอ้วนเป็นสิ่งไม่ดี ทำให้คนต้องไปซื้อสินค้าใหม่ ๆ มากขึ้น ซึ่งหมายความว่าคนต้องบริโภคสินค้ามากขึ้นนั่นเอง

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งในเรื่องความอ้วนกับแนวคิดด้านการบริโภค สังเกตได้ว่าในประเด็นเรื่องการลดความอ้วนนั้นให้ความสำคัญกับการลดปริมาณการรับประทาน แต่ระบบสังคมกลับเป็นไปตามแนวคิดแบบบริโภคนิยม ซึ่งถือเป็นความไม่

สอดคล้องกันระหว่างแนวคิดกับระบบสังคม เพราะลดความอ้วนจะมีนัยยะถึงการควบคุมอาหาร แต่คนกลับไปบริโภคในส่วนการซื้อผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนัก หรือการเข้าคอร์สลดน้ำหนัก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งในวิถีคิดและการปฏิบัติ

6. แนวโน้มกระแสการคลั่งผอมในสังคมไทย

6.1 ในการปะทะความหมายระหว่างความอ้วนความผอมผ่านสื่อโทรทัศน์ โดยอยู่ภายใต้การกำกับของวาทกรรม 3 ชุด ได้แก่ วาทกรรมการแพทย์, วาทกรรมแฟชั่น และวาทกรรมความสวย ซึ่งสถาปนาและสร้างความชอบธรรมให้กับความผอม จากปรากฏการณ์ดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า ยิ่งสื่อโทรทัศน์ทำหน้าที่เป็นเวทีในการสร้างผลผลิตทางอุดมการณ์ของกลุ่มคน 3 กลุ่มนี้มากขึ้นมากเท่าไรก็ยิ่งทำให้อำนาจของกลุ่มคนทั้ง 3 กลุ่มมีมากขึ้นเท่านั้น ยกตัวอย่างผลผลิตที่เกิดขึ้นภายใต้อำนาจของวาทกรรมแฟชั่น คือการจัดงานกรุงเทพมหานครแฟชั่นที่ถนนสุขุมวิท โดยงานที่เกิดขึ้นเป็นการชุมนุมแฟชั่นจากนานาชาติ ซึ่งเป็นการสร้างภาพนางแบบหรือตัวแทนของคนผอมให้ชัดเจนขึ้น หรือการจัดงานรณรงค์เสริมสร้างสุขภาพ ซึ่งกิจกรรมที่เกิดขึ้นล้วนมาจากการสนับสนุนของสื่อมวลชน

6.2 ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า การให้ความหมายแก่สิ่งใดสิ่งหนึ่งในสังคมนั้น ระบบคิดของสังคมรวมทั้งบริบททางสังคมในขณะนั้นนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการเพิ่มคุณค่าหรือลดคุณค่าแก่สิ่ง ๆ นั้น เช่นเดียวกับการให้ความหมายเรื่องความอ้วนความผอม ที่ระบบคิดของสังคม เช่น ระบบสังคมแบบถือชายเป็นใหญ่, กระแสความสนใจต่อสุขภาพ และค่านิยมด้านแฟชั่น ต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันจนเอื้อให้เกิดวาทกรรมที่ยกย่องเชิดชูความผอมว่าเป็นความสุข ซึ่งวาทกรรมชุดนี้เองได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงความหมายของวาทกรรมชุดเก่า ที่นิยามความสุขของผู้หญิงจากเรื่องของคุณสมบัติและการปฏิบัติหน้าที่ภายในบ้าน ซึ่งในอดีตพบว่าการให้ความหมายต่อความสุขของผู้หญิงถูกกำหนดจากผู้นำประเทศ ในฐานะของการเป็นเมียและแม่ที่ดี ในขณะที่ยุคสมัยปัจจุบันสื่อมวลชนทำหน้าที่ประกอบสร้างความหมายดังกล่าวภายใต้กรอบวาทกรรมที่ว่าความผอมคือความสุข ซึ่งส่งผลให้ผู้หญิงถูกปลูกฝังเรื่องความงามในเชิงอุดมคติที่ว่าผู้หญิงที่สวยต้องมีสัดส่วนมาตรฐาน สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านี้อาจเป็นผลทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดเรื่องคุณค่าความงามของผู้หญิง และทราบได้ว่าวาทกรรมชุดนี้ยังดำรงอยู่ในสังคมการกดขี่ระหว่างเพศหญิงและเพศชายจากการสร้างกรอบมาตรฐานเรื่องรูปร่างก็ยังคงมีต่อไป ยิ่งไปกว่านั้น ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากเบื้องหลังการปฏิบัติตามวาทกรรมดังกล่าว เช่น การเสียชีวิตจากการดูดิไขมันเพื่อลดความอ้วน , ผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจอันเนื่องมาจากการรับประทานยา

ลดความอ้วน ก็จะมีจำนวนและทวีความรุนแรงมากขึ้น หากไม่มีระบบคิดหรือวาทกรรมอื่น ๆ เข้ามาต่อต้านเพื่อลบล้างอำนาจของวาทกรรมชุดนี้

7. นิยามความหมายบนร่างกายผู้หญิง: ความเหมือนกันระหว่างวาทกรรมความขาวและวาทกรรมความผอม

ในประเด็นนี้ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามว่า นอกจากผู้หญิงจะตกอยู่ภายใต้อำนาจของวาทกรรมความผอมก็คือความสวยแล้ว ยังมีวาทกรรมใดอีกบ้างที่มีอำนาจในการกำหนดนิยามและความหมายแก่ร่างกายของผู้หญิง ในประเด็นนี้ผู้วิจัยสามารถอธิบายได้ ดังนี้

ตั้งแต่อดีตมาจนกระทั่งปัจจุบันเมื่อก้าวถึงความเป็นผู้หญิงสวยนั้น คนส่วนใหญ่มักจะดูจากรูปร่างและสีผิว ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสำนึกเรื่องรูปร่างและสำนึกเรื่องสีที่เกี่ยวพันกับร่างกายของผู้หญิงนั้นมีร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่คล้ายกัน รวมทั้งยังมีการเปลี่ยนแปลงความหมายไปตามยุคสมัยอีกด้วย สังเกตได้จากอดีตในบทสนทนาในวรรณคดีพบว่าเมื่อก้าวถึงตัวเอกในวรรณกรรมหลาย ๆ จะพบอัตลักษณ์ที่สำคัญคือกวีจะพรรณนาความงามของผู้หญิงโดยมองว่าผู้หญิงที่เจ้าเนื้อและมีผิวเหลืองนวลเหมือนพระจันทร์เป็นหญิงสวย หรือผู้หญิงที่สวยจะต้องมีฟันสีดำ เป็นต้น โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงสำนึกเรื่องสีที่วิภาภรณ์ กอจรัญจิตต์ (2545) ได้ทำการทบทวนประวัติศาสตร์เรื่อง "สี" ในสังคมไทยพบว่า สำนึกความขาวมีการเปลี่ยนแปลงความหมายและการปรากฏตัวภายหลังการเปิดรับวัฒนธรรมตะวันตก ทั้ง ๆ ที่แต่เดิมนั้นไม่ว่าความขาวจะปรากฏอยู่ที่ใดก็มีความหมายและความสำคัญเท่าเทียมกับสีอื่น ๆ แต่เมื่อมีสีผิวขาวเข้ามาทำหน้าที่ในการสื่อความหมายแก่พร้อม ๆ กับประกอบสร้างความหมายใหม่ ซึ่งเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับความขาว ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ถึงต้นกำเนิดวาทกรรมความผอมก็พบว่ามีที่มาจากตะวันตกเช่นกัน เนื่องจากในช่วงศตวรรษที่ผ่านมา มีมาตรฐานของตะวันตกที่เกิดขึ้นใหม่ซึ่งมาตรฐานดังกล่าวก็คือการมีความจำเป็นว่าต้องผอม โดยในรูปแบบของความคิดสมัยใหม่นั้นพบว่าแม้แต่ความท้วมหรือการมีเนื้อหนังก็เป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา เนื่องจากมีการเปรียบเทียบมาตรฐานของความหุ่นดีจากมาตรฐานหลาย ๆ แบบด้วยกันเช่น มาตรฐานทางการแพทย์, มาตรฐานด้านแฟชั่น

นอกจากนี้จากการรวบรวมชิ้นงานโฆษณาของวิภาภรณ์ (2545) ทำให้ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตได้ว่าการประกอบสร้างความหมายของความขาวมีความเหมือนกันกับความผอมก็คือการมองว่าความขาวและความผอม หมายถึง การมีสุขภาพดี, การดูดีกว่าและสวยกว่าและสร้างความมั่นใจให้แก่เจ้าของร่างกายมากกว่าในแง่ของการปรากฏตัวในที่สาธารณะ นอกจากนี้แล้วยังมองว่า

ความขาวและความผอมยังสร้างโอกาสในชีวิตได้มากกว่า ทั้งในด้านการสมหวังในความรัก เนื่องจากผู้ชายส่วนใหญ่จะชอบผู้หญิงขาวและผู้หญิงผอม รวมทั้งความขาวและความผอม ยังถูกประกอบสร้างความหมายที่เหมือนกันอีกในแง่ของการประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและการเป็นที่ยอมรับ

อาจกล่าวได้ว่าเบื้องหลังของการสถาปนาและสร้างความชอบธรรมให้แก่ความขาวและความผอมก็คือการถ่ายทอดและการผลิตซ้ำความหมายดังกล่าวผ่านสื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างความขาวและเพื่อให้มีรูปร่างผอมนั้น พบว่าแท้จริงแล้วการประกอบสร้างความหมายของสื่อมวลชนเป็นการสร้างให้คนเกิดจิตสำนึกในการบริโภคเชิงสัญลักษณ์มากกว่าการบริโภคจากประโยชน์ใช้สอย ยิ่งไปกว่านั้นภายใต้อุดมการณ์ดังกล่าวยังเป็นการแสดงให้เห็นอำนาจของวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นวาทกรรมกระแสหลักและตัวแทนของความทันสมัยที่สามารถเอาชนะกลไกตามธรรมชาติของร่างกายในมนุษย์ได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า วาทกรรมเรื่องความอ้วนความผอมมีลักษณะที่เหมือนกับวาทกรรมความขาว ทั้งในแง่ของพัฒนาการ, การถูกประกอบสร้างความหมาย การให้คุณค่า, การบริโภคเชิงสัญลักษณ์จากความขาวและความผอม และการให้อำนาจแก่วิธีการทางวิทยาศาสตร์เข้ามาจัดการกับกลไกในร่างกายของมนุษย์

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. เนื่องจากรายการโทรทัศน์สำหรับสตรีออกอากาศในช่วงเวลาเดียวกัน จึงทำให้มีข้อจำกัดในเรื่องของการบันทึกเทป แต่ผู้วิจัยได้รับการอนุเคราะห์เทปรายการบางรายการจากผู้ผลิตจึงสามารถเก็บตัวอย่างที่จะศึกษาได้อย่างครบถ้วน
2. ผู้วิจัยไม่มีข้อมูลด้าน script รายการในส่วนของผู้อุปถัมภ์รายการ เนื่องจาก script ดังกล่าวเป็นลิขสิทธิ์ของผู้อุปถัมภ์รายการ

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้แบ่งเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยต่อไปในอนาคต

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาองค์ประกอบในการสื่อสารเพียง 3 องค์ประกอบเท่านั้น ได้แก่ ผู้ส่งสารหรือผู้ผลิต เนื้อหาสาร และช่องทางการสื่อสาร ทั้งนี้ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของผู้รับสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการบริโภคตัวบท (Text Consumption) ของผู้รับสาร เพื่อ

ทราบว่าผู้รับสารมีทัศนคติและความคิดเห็นอย่างไรต่อการนำเสนอเรื่องความอ้วนความผอม ทั้งนี้ ผู้ผลิตจะได้ผลิตเนื้อหาที่ตรงกับความต้องการของผู้รับสารมากขึ้น

2. ควรทำการศึกษาเรื่องความอ้วนความผอมในสื่ออื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อทราบว่าในประเด็นเดียวกันนั้นมีความเหมือนและความแตกต่างในกระบวนการสร้างวาทกรรมและการสื่อความหมายที่นอกเหนือจากสื่อโทรทัศน์อย่างไรบ้าง

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ผลิตรายการต่อการนำเสนอเรื่องความอ้วนความผอม

1. หากจำเป็นต้องนำเสนอเนื้อหาเรื่องความอ้วนความผอม ผู้ผลิตรายการควรเน้นรูปแบบ การสื่อสารสองทางมากขึ้น เนื่องจากเรื่องความอ้วนความผอมเป็นเรื่องคนทั่ว ๆ ไปให้ความสนใจ ซึ่งการที่ผู้รับสารสามารถสื่อสารกลับไปยังผู้ผลิตและได้รับข้อมูลที่ถูกต้องอาจช่วยลดปัญหาการหันไปใช้วิธีการลดความอ้วนแบบ ๆ ได้

2. ผู้ผลิตควรมีการนำเสนอเนื้อหาเพื่อให้เกิดความสมดุลกันระหว่างประเด็นเรื่องอ้วนผอม รวมทั้งเปิดพื้นที่ให้คนอ้วนได้มีโอกาสแสดงทัศนคติผ่านสื่อมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อจะได้ไม่เป็นการกระตุ้นหรือผลักดันให้เกิดค่านิยมคลั่งผอมมากเกินไป

3. ผู้ผลิตควรสร้างเนื้อหาให้ผู้รับสารเห็นถึงความสำคัญของคุณสมบัติหรือความสามารถของบุคคลมากกว่าเรื่องรูปร่างสัณฐานหรือรูปลักษณ์ภายนอก

4. ผู้ผลิตควรขอความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เรื่องราวที่นำเสนอมีแหล่งที่มาของข้อมูลและความหลากหลายของเนื้อหามากขึ้น